

Zásady inventarizácie a posudzovania území pre zelenú infraštruktúru

vypracoval: Tím Sliezskej botanickej záhrady v Mikołowe

Integrovaný projekt LIFE "Sliezske. Obnovujeme modrú". Komplexná realizácia Programu ochrany ovzdušia pre Sliezske vojvodstvo je realizovaná s podporou programu LIFE Európskej únie a Národného fondu ochrany životného prostredia a vodného hospodárstva.

LIFE20 IPE/PL/000007 - LIFE-IP AQP-SILESIAN-SKY

1 Obsah

Úvod.....	2
1. Cieľ inventarizácie a posudzovania území pre zelenú infraštruktúru prínosy.....	2
2. Všeobecná schéma procesu inventarizácie a posudzovania problémových území.....	3
Vypracovanie hodnotenia územia s prihliadnutím na kontext pilotnej investície	3
Registrácia územia v databáze a vypracovanie jeho charakteristiky	3
Vypracovanie predbežného hodnotenia územia (kvalitatívneho a bodového)	3
Vyplnený dotazník	3
Doplnenie a overenie informácií o území miestnu obhliadkou	3
3. Kritériá na označenie územia ako problémového z hľadiska kvality ovzdušia.....	4
4. Typológia problémových území.....	4
5. Vysvetlenie obsahu prihlasovacieho dotazníka problémového územia	5
6. Opis databázy problémových území, vysvetlenie zásad jej používania a aktualizácia databázy	6
7. Vysvetlenie postupu hodnotenia územia s využitím dotazníkov, expertných údajov a obhliadky terénu (schéma postupu).....	6
8. Opis kritérií hodnotenia problémového územia	8
8.1. Okolnosti vylučujúce realizáciu investície	8
8.2. Podmienky nevyhnutné na realizáciu projektu.....	8
8.3. Kritériá hodnotenia územia podľa miery potreby zazelenenia	9
8.4. Kritériá hodnotenia územia z hľadiska VHODNOSTI na zazelenenie (jednoduchosť realizácie a následnej údržby).....	10
9. Opis zdrojov a spôsobu využitia údajov/informácií o problémovom území.....	12
10. Opis navrhovanej expertnej procedúry výberu území na investíciu vrátane porovnávacej analýzy (stanovenie váh kritérií, použitie McKinseyho matice).....	18
11. Prílohy	23
11.1. Formulár dotazníka	23
11.2. Formulár protokolu z terénnej obhliadky.....	27

Úvod

V rámci úlohy C.4 projektu „Ślęsko Obnovujeme modrú“, bola v rokoch 2022 – 2023 vykonaná inventarizácia a predbežné posúdenie problémových území. Obce, v rámci tejto úlohy, prihlásili územia na zazelenenie a na úpravu, ako verejné priestory. Práca bola realizovaná na základe špeciálne, pre tento projekt, vypracovanej metódy, ktorá zahŕňala kvantifikovaný opis územia, kritériá jeho posudzovania a návrh ďalšieho expertného postupu výberu územia, aby mohla byť zrealizovaná pilotná investícia. Tento dokument obsahuje celý opis vypracovanej metódy. Na jej základe sa do konca roku 2023 predpokladá ukončenie výberu území pre pilotné investície. Táto metóda môže byť užitočná aj pri iných aktivitách ako je realizovaný projekt „Ślęsko. Obnovujeme modrú“.

1. Cieľ inventarizácie a posudzovania území pre zelenú infraštruktúru prínosy

Územia (spolu 104) prihlásili obce (spolu 60), ktoré zastupovali všetky subregióny vojvodstva. Inventarizácia a predbežné posudzovanie sledovali dva ciele:

- vytvorenie databázy problémových území, ktoré si zaslúžia zazelenenie a sú dôležité pre regionálnu environmentálnu politiku, najmä z hľadiska znižovania vystavenia užívateľov verejného priestoru pôsobeniu znečisťujúcich látok obsiahnutých v ovzduší.
- poskytnutie informácií potrebných na správny výber lokalít zo štyroch obcí (po jednej z každého subregiónu Ślęzskeho vojvodstva) na pilotnú investíciu zazelenania územia. Výsledkom každej investície má byť zníženie pôsobenia znečistenia ovzdušia na užívateľov verejného priestoru.

Vytvorená databáza má slúžiť nielen pre projekt "Ślęsko. Obnovujeme modrú", ale aj pre iné aktivity regionálnej samosprávy a miestnych samospráv, realizovaných aj po ukončení predmetného projektu.

Upozornenie! treba jednoznačne zdôrazniť, že hodnotenie všetkých území zaradených do databázy, v polovici 2023 roku, nie je konečné. Databáza bola vypracovaná na základe verejne dostupných údajov/informácií, najmä z internetových zdrojov. Cieľom posudzovania bolo racionálne vybrať počet území na pilotnú investíciu. Vo viac ako 30 lokalitách sa posudzovanie konalo aj na základe osobných obhliadok terénu. V druhej polovici roka sa proces výberu lokalít pilotných investícií opäť skontroluje a detailnejšie preskúma na základe diskusie v širšom odbornom tíme.

V rozsahu, ktorý presahuje rámec realizácie projektu „Ślęsko. Obnovujeme modrú“ prínosy z inventarizácie a pilotnej implementácie budú nasledovné:

- hlbšie pochopenie výziev súvisiacich s kvalitou ovzdušia vo verejnom priestranstve, možností a spôsobov, ako týmto výzvam čeliť,
- lepšie pochopenie možnosti zlepšenia prístupu obyvateľov k verejnej zeleni — podľa toho, ako to ľudia cítia, ale aj podľa toho, čo ukazujú dáta,
- vypracovanie informácií, ktoré sa použijú napríklad v obecnom pláne revitalizácie, v programe ochrany životného prostredia a v ďalších rozvojových programoch
- vznik príručky, ktorá skráti cestu k podaniu žiadostí o dotáciu (materiál „zo zásuvky“ na použitie v neskoršom termíne)
- zlepšenie schopností ľudí, ktorí riadia územie obce, aby vedeli pozerať na využívanie územia a priestorové plánovanie komplexne, naprieč rôznymi oblasťami
- získanie konkrétnych informácií, ktoré obec využije pri opatreniach na prispôbenie sa zmene klímy
- lepšie rozpoznanie miestneho potenciálu (zdrojov) území pre zelenú infraštruktúru (ZI)
- zvýšený záujem obyvateľov o možnosti zapájania sa do rozhodovania o územiach obce, vrátane správy a rozvoja zelene
- zvýšený záujem miestnych podnikateľských subjektov o poskytovanie služieb v kvalitnejšom, ekologickejšom verejnom priestore
- medziobecná výmena skúseností a vytvorenie predpokladov pre budúce spoločné projekty v oblasti zelenej infraštruktúry (ZI)

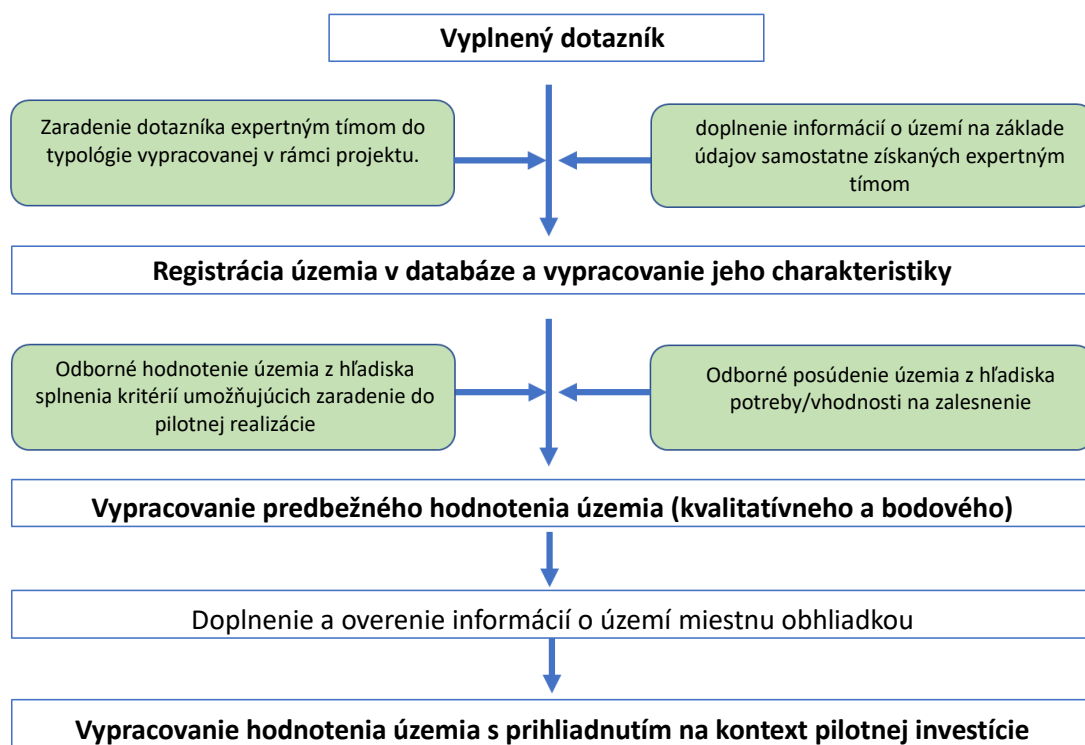
- zvýšenie povedomia regionálnych orgánov o možných projektoch zelenej infraštruktúry, ktoré si ,vzhľadom na svoj význam presahujúci jednu obec, zaslúžia podporu
- Z hľadiska ďalšieho využívania predmetnej databázy je potrebné si pamätať, že:
- databáza spolu s počítačným hodnotením území bude pravidelne aktualizovaná
 - vždy, keď sa bude rozhodovať o realizácii projektov, posudzované územia budú podrobené hlbšiemu odbornému hodnoteniu

2. Všeobecná schéma procesu inventarizácie a posudzovania problémových území

Postup pri riešení problémového územia bol v každom prípade rovnaký a začínal sa podaním žiadosti prostredníctvom vyplnenia dotazníka. Sprístupnenie online dotazníka na vyplnenie pre všetky obce zapojené do projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú" bolo realizované prostredníctvom platformy spravovanej Wojvodským úradom geodézie a kartografie v Katoviciach (WODGiK v Katoviciach).

Ďalší postup pri nahlásenom území bol nasledovný (obr. 1).

Obr. 1. Analýzy problémového územia nahláseného prostredníctvom dotazníka

Všetky územia nahlásené obcami zapojenými do projektu boli posúdené podľa opísaného postupu. Vzhľadom na veľký počet žiadostí (104 území zo 61 obcí¹) sa uskutočnil predbežný výber území „kabinetná analýza“ (na základe zaslaných dotazníkov, máp a údajov získaných z internetu) v kontexte pilotných investícií plánovaných v projekte, ktorý spočíval vo výbere - z území evidovaných v databáze - 45 území z obcí reprezentujúcich všetky subregióny, teda tých, ktoré získali relatívne vysoké predbežné hodnotenie v kategóriách očakávaných prínosov pre kvalitu ovzdušia, ako aj v širších kategóriách environmentálnych a sociálnych prínosov. Každé z týchto území je dostatočne vhodné

¹ Subregión centrálny – 61 území zo 36 obcí, Subregión západný – 23 území z 15 obcí, Subregión severný – 14 území zo 6 obcí, Subregión južný – 6 území zo 4 obcí.

(neexistujú prekážky) na realizáciu investícií v rámci projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú". Zároveň boli vybrané územia predmetom tohtoročnej júnovej a júlovej miestnej obhliadky za účasti expertov zo Sliezskej botanickej záhrady (ŠOB), zástupcu lídra projektu a predstaviteľov miestnej samosprávy.

Výstupy z obhliadok v teréne budú zohľadnené v procese výberu území (po jednom z každého subregiónu), ktorý je naplánovaný na druhú polovicu roku 2023. Ostatné územia – teda tie, ktoré neboli zaradené do terénnych obhliadok – nebudú zohľadnené pri výbere územia pilotných investícií, to však nijako neznižuje ich potenciál v rámci iných aktivít uskutočňovaných mimo projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú".

3. Kritériá na označenie územia ako problémového z hľadiska kvality ovzdušia

Problémové územie z hľadiska kvality ovzdušia je také územie, ktoré už v súčasnosti funguje ako verejný priestor alebo – podľa platných plánovacích dokumentov a pripravovaných či projektovaných aktivít samosprávy – má túto funkciu v blízkej budúcnosti (t. j. v horizonte niekoľkých rokov) získať, a zároveň:

- sa vyznačuje trvalým alebo opakovane sa vyskytujúcim prekračovaním koncentrácií prachových znečisťujúcich látok v ovzduší,
- je postihnuté trvalým nedostatkom zelene, najmä tzv. vysokej zelene (stromy, kríky), ktorá môže zmierňovať problém nadmernej expozície ľudí znečistenému ovzdušiu (pozri kapitolu 8.2),
- zaslúži si doplniť zeleň vzhľadom na očakávané spoločenské a environmentálne prínosy (pozri kapitolu 8.3),
- vzhľadom na svoj formálno-právny status a miestne podmienky je vhodné na rýchle zazelenenie a následnú údržbu za primerané náklady (pozri kapitolu 8.4).

Východiská, ktoré určujú, že sa na danom území vyskytuje problém s kvalitou ovzdušia, sú:

- úroveň regionálneho pozadia znečistenia (údaje zo staníc monitorujúcich regionálne pozadie),
- úroveň mestského pozadia znečistenia (údaje zo staníc monitorujúcich mestské pozadie),
- údaje zo staníc miestneho monitoringu kvality ovzdušia,
- poloha vo vzťahu k zdrojom emisií z domácností, zdrojom neorganizovaných emisií, zdrojom sekundárnych emisií a k zdrojom emisií z cestnej dopravy.

4. Typológia problémových území

Podrobný opis typológie území zahrnutých v databáze bol predstavený v dokumente z januára 2023 s názvom: „Typológia problémových území v Sliezskeom vojvodstve, cieľové prvky zelenej infraštruktúry a typy riešení“. Každé územie je opísané prostredníctvom jeho:

- genézy a súčasného využívania
- priestorového usporiadania
- polohy

Prihlasovací dotazník slúži aj na určenie, aký typ zeleného územia by mal na danom mieste vzniknúť.

Podľa kritéria genézy a súčasného využívania bolo charakterizovaných 10 typov problémových území:

1. Funkčný verejný priestor v bezprostrednom susedstve ulice s vysokou intenzitou dopravy
2. Funkčný verejný priestor mimo bezprostredného susedstva ciest s vysokou intenzitou dopravy
- 3-10 - územia, ktoré nie sú súčasťou organizovaného využívania a zároveň neplnia funkciu verejného priestoru
3. Degradované územie
4. Územie bývalej dopravnej infraštruktúry (zaniknutá cesta, bývalá železničná trať)
5. Územie so zástavbou, ktorá zostala po priemyselnej alebo logistickej činnosti (napr. hutnícka, banská, dopravná)
6. Povrchová ťažobná jama – neznivelizovaná a nerehabilitovaná

7. Bývalé skládky priemyselného/banského/komunálneho odpadu.
8. Opustené územie poklesov/závalov/záplav po banskej činnosti
9. Opustený poľnohospodársky pozemok
10. Pásmo otvoreného, neupraveného mestského/prímestského priestoru s prirodzeným povrchom trávy, vzdialené od cestnej siete (napr. v susedstve vodného toku/nádrže alebo pri bývalom melioračnom kanáli)

Dané územie (najmä menšie) možno priradiť k jednému z uvedených 10 typov, alebo (najmä väčšie) súčasne k viacerým typom.

Podľa kritéria priestorového usporiadania terénu sa územie zaraďuje k jednému z troch typov: a/ Kompaktné územie plošného charakteru, väčšie ako 0,2 – 0,3 ha
b/ Dlhé a úzke územie, ktoré je rozsiahlejšie než obyčajná ulica pri mestskom bloku c/
Územie s rozlohou spravidla nepresahujúcou 0,2–0,3 ha

Podľa kritéria polohy sa územie zaraďuje k jednému z troch typov:

- X - územie uprostred intenzívnej zástavby alebo na jej okraji;
- Y - územie nachádzajúce sa v zástavbe s nízkou intenzitou alebo na jej rozhraní, s rozsiahlym otvoreným priestorom;
- Z - územie mimo zástavby, v otvorenej krajine.

Vlastnosti územia rozhodujúce o jeho zaradení do typológie zároveň výrazne ovplyvňujú:

- predpoklady, ktoré určujú aký cieľový typ zeleného územia má byť vytvorený,
- predpoklady, ktoré určujú, aký súbor riešení založených na prírodných procesoch je pre dané územie vhodný (NBS).

Navrhnutých bolo 5 cieľových typov zelených plôch:

- I - Zelená, rozsiahla verejná plocha určená na oddych/rekreáciu
- II - MZA (mestská zelená akupunktúra) – malé zelené enklávy určené na pobyt ľudí, ktoré dopĺňajú intenzívnu zástavbu
- III - Zelený ventilačný koridor mesta
- IV - MZA (mestská zelená akupunktúra) - uličný kaňon obohatený o zeleň
- V - Rozsiahly priestor zelene, ktorá filtruje alebo pohlcuje znečistenie a CO₂, verejne prístupný, ale bez vybavenia určeného na pobyt / pohyb ľudí

Každému územiu, ktoré je evidované v databáze bol priradený jeden alebo viac typov cieľovej zelenej plochy.

Typológiu území dopĺňa súbor riešení založený na prírodných procesoch (NBS), ktoré sú kľúčové pre kvalitu ovzdušia. Odporúčania pre použitie konkrétneho NBS závisia od typologického zaradenia a od cieľového typu zelenej plochy. Každému z území evidovaných v databáze bolo priradených niekoľko až niekoľko desiatok odporúčaných NBS.

Každý typ územia, každý navrhnutý typ cieľovej zelenej plochy aj každý navrhnutý NBS sa v predmetnej databáze vyskytuje aspoň raz. Ak sa v budúcnosti objaví návrh územia, ktoré nezapadá do uvedenej typológie, bude to znamenať, že databázu treba rozšíriť.

5. Vysvetlenie obsahu prihlasovacieho dotazníka problémového územia

Formulár dotazníka tvorí prílohou tohto dokumentu. Rozsah informácií a štruktúra formulára dotazníka boli navrhnuté tak, aby bolo možné dosiahnuť tri ciele:

- jednoznačná identifikácia lokality a hraníc územia, jeho genézy, aktuálneho formálno-právneho statusu a spôsobu využívania,
- definovanie investičných zámerov v oblasti posilnenia vegetačnej zložky územia a zlepšenia dostupnosti či komfortu využívania územia ako verejného priestoru,
- nezaťažovať osoby, ktoré vyplňajú dotazník požiadavkou uvádzať údaje či informácie o území, ktoré je možné získať z verejne dostupných zdrojov,

6. Opis databázy problémových území, vysvetlenie zásad jej používania a aktualizácia databázy

Databáza vypracovaná v rámci projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú", ktorá obsahuje 104 záznamov, zahŕňa opisy území prevzaté z obsahu dotazníkov, ale doplnené a spresnené o:

- typológiu území a katalóg riešení, ktoré vypracoval tím Sliezskej botanickej záhrady (SBZ) v počiatkovej fáze realizácie projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú"
- kritériá hodnotenia území, ktoré vypracoval tím SBZ v rámci projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú", sú opísané v nasledujúcej kapitole

Opis každého územia obsahuje:

- lokalitu územia, katastrálne údaje, výmeru plochy,
- právny a administratívny status,
- genézu a spôsob súčasného využívania,
- zaradenie územia do typu podľa jeho priestorového usporiadania a polohy voči zástavbe,
- odporúčaný cieľový typ zeleného územia,
- hodnotenie splnenia východiskových podmienok na priradenie daného územia k investícii s využitím verejných prostriedkov,
- kvantitatívne hodnotenie (bodové podľa špecifických kritérií) a súhrnné kvalitatívne hodnotenie očakávaných prínosov pre kvalitu ovzdušia, ktoré môže priniesť zazelenenie územia,
- kvantitatívne hodnotenie (bodové podľa špecifických kritérií) a súhrnné kvalitatívne hodnotenie celkových očakávaných environmentálnych a sociálnych prínosov, ktoré môže priniesť zazelenenie územia,
- kvantitatívne hodnotenie (bodové podľa špecifických kritérií) a súhrnné kvalitatívne hodnotenie okolností, ktoré uľahčujú a okolností, ktoré sťažujú zazelenenie územia,
- zoznam odporúčaných riešení založených na prírodných procesoch (NBS), ktoré môžu priniesť osobitné prínosy pre kvalitu ovzdušia,
- prvky opisu územia prevzaté z prihlasovacieho dotazníka,
- uvedenie ďalších databáz (napr. OPI TPP), v ktorých je dané územie evidované. Predmetná databáza bude verejne prístupná na platforme sliezskeho ORSIP-u.

Obsah databázy bude v nasledujúcich rokoch priebežne aktualizovaný. Existuje viacero dôvodov, pre ktoré bude aktualizácia nevyhnutná, napríklad:

- zmeny vyplývajúce z pilotných implementácií projektu, "Sliezske. Obnovujeme modrú",
- zmena statusu niektorých predtým nahlásených území, ktorá sa dnes nedá predvídať,
- nové nahlásenia území v súvislosti s realizáciou nového, podobného programu/projektu zameraného na zelenú infraštruktúru, ale s prioritami presahujúcimi problematiku kvality ovzdušia
- potreba prispôbiť (rozšíriť) rozsah NBS v súvislosti s projektovými prioritami presahujúcimi problematiku kvality ovzdušia.

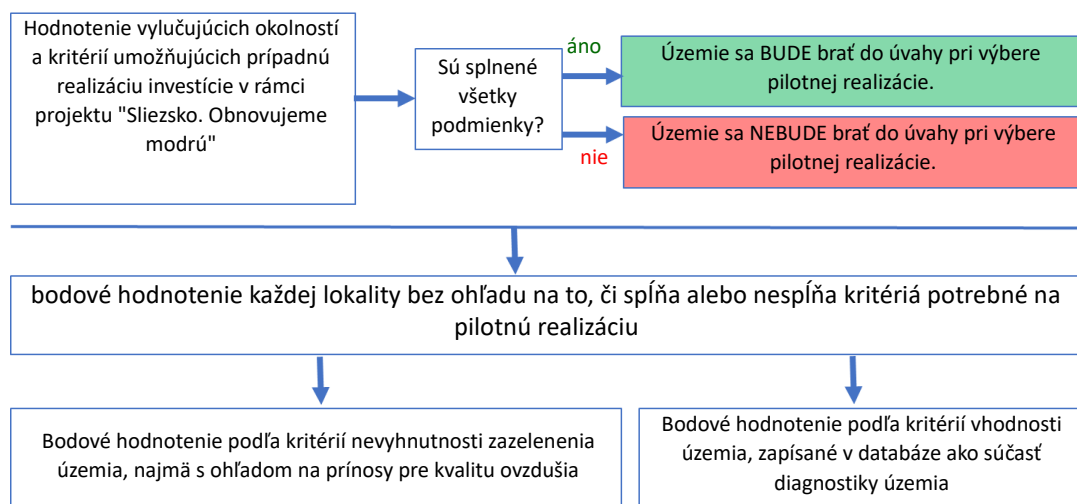
7. Vysvetlenie postupu hodnotenia územia s využitím dotazníkov, expertných údajov a obhliadky terénu (schéma postupu),

Postup hodnotenia územia a kritériá hodnotenia boli vypracované so zámerom dôkladne identifikovať potenciálne príležitosti, možné riešenia, ako aj prekážky, bariéry a riziká pre investičný zámer v oblasti zelenej infraštruktúry, ktorý by mal byť na danom území realizovaný. Hodnotenie – kvalitatívne aj bodové – daného územia treba preto chápať ako odporúčanie (alebo neodporúčanie) realizácie aktivity na tomto území. Obrázok 2 znázorňuje základnú schému postupu

Vylučujúce okolnosti, pripúšťajúce podmienky, kritériá nevyhnutnosti a kritériá užitočnosti sú opísané v nasledujúcej podkapitole. Zistenie akejkoľvek vylučujúcej okolnosti alebo nesplnenie čo i len jednej z podmienok umožňujúcich realizáciu znamená, že danú aktivitu nie je možné realizovať v rámci projektu „Sliezske. Obnovujeme modrú“. Neznamená to však, že sa upúšťa od bodového hodnotenia

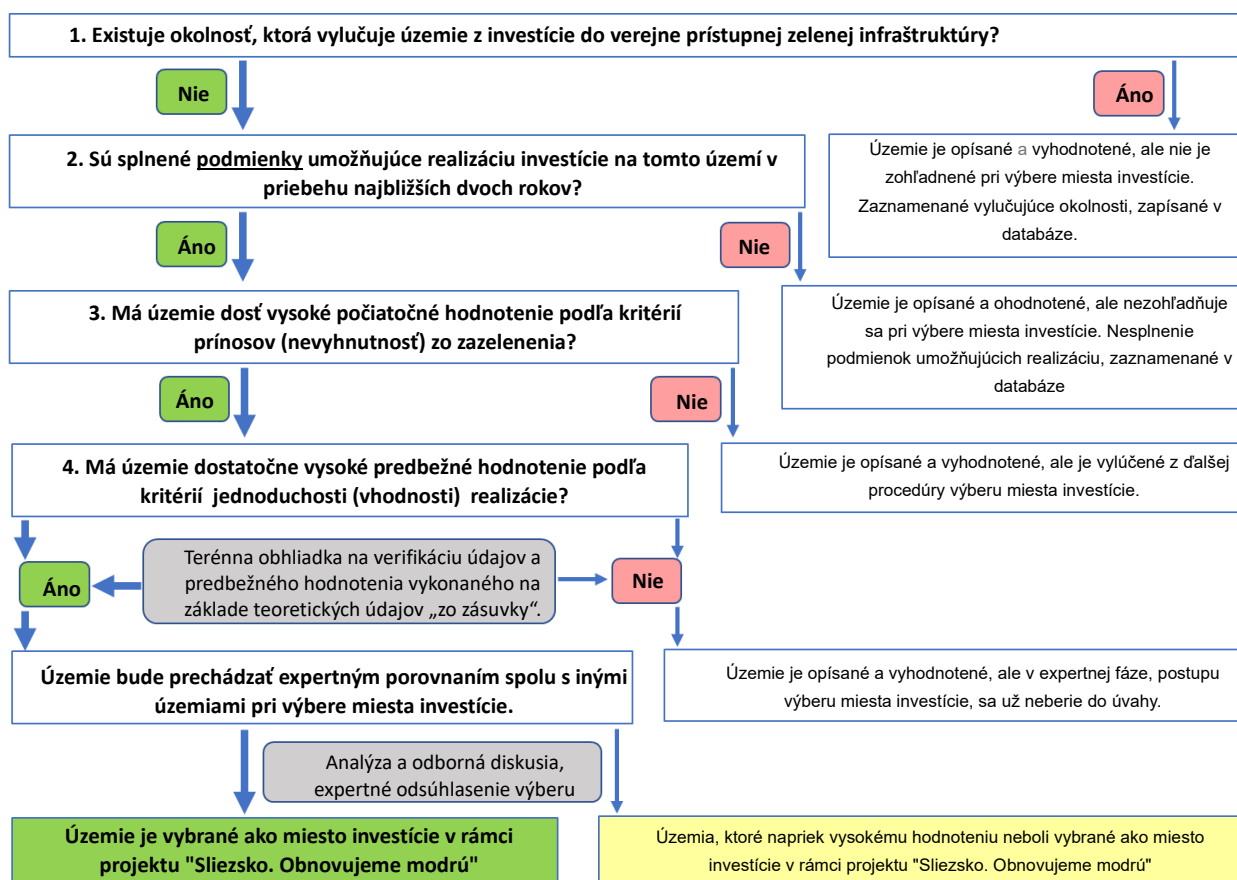
alebo že sa územie vyraduje z databázy. Dôvodom je jednoduchý predpoklad, že údaje o územiach uložené v databáze môžu poslúžiť aj pri iných projektoch či programoch.

Obr. 2 Všeobecná schéma procesu hodnotenia územia

Navrhnutý spôsob hodnotenia môže byť užitočný aj vtedy, keď treba vybrať jedno územie spomedzi tých, ktoré spĺňajú podmienky realizácie a zároveň majú dostatočne veľkú potrebu (nevyhnutnosť) a vhodnosť na zazelenenie územia. Obr. 3 znázorňuje logickú schému výberu miesta pilotnej investície v danom subregióne Sliezskeho vojvodstva.

Obr. 3. Postup výberu miesta pilotnej investície z území v databáze

Postup výberu miest pilotnej investície v každom zo štyroch subregiónov bude ukončený do konca roku 2023. V čase prípravy tohto dokumentu (júl 2023) je bodové hodnotenie území pred dokončením. V hodnotení sú zahrnuté aj výsledky terénnych obhliadok.

8. Opis kritérií hodnotenia problémového územia

8.1. Okolnosti vylučujúce realizáciu investície

Hodnotiace kritériá sú spoločné pre všetky typy území. Bez ohľadu na to, musí bodové hodnotenie daného územia zohľadňovať nuansy vyplývajúce z typu územia, jeho ďalších individuálnych vlastností, kontext okolia aj plánovaný typ zelene.

V tomto prehľade sú uvedené bariéry (stačí jedna), pri ktorých by ďalšie posudzovanie územia, v najbližších rokoch, z hľadiska realizácie aktivít nemalo opodstatnenie. Pri územiach uvedených v databáze sa neobjavila ani jedna z týchto bariér.

Typ bariéry	Opis bariéry
Bariéra polohy alebo tvaru územia	Sociálne prínosy z možného zazelenenia územia budú obmedzené, pretože prístup aj možnosti jeho využívania sú trvalo fyzicky limitované.
Bariéra právneho charakteru	V poľskom právnom rámci nie je možné, aby sa toto územie stalo verejne prístupným priestorom s vysokou zeleňou, a preto sa takáto funkcia nedá uviesť v miestnych plánovacích dokumentoch.
Technická bariéra	Realizácia veľkých projektov zasahujúcich do územia je už definitívne potvrdená a bude si vyžadovať trvalé odstránenie zelene.
Bariéra vlastníckych vzťahov	Potenciálne zazelenenie územia neprinesie bezprostredný sociálny benefit, pretože z dôvodu vlastníckych a užívacích pomerov, územie nebude verejne prístupné.

8.2 Podmienky nevyhnutné na realizáciu projektu

Aby mohlo byť územie zohľadnené v procese posudzovania aktivít v rámci projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú", územie sa musí, okrem absencie vylučujúcich okolností, vyznačovať aj splnením kompletného súboru nevyhnutných podmienok uvedených v nasledujúcom prehľade. Na posúdenie splnenia týchto podmienok je nevyhnutné prepojiť údaje získané z teoretickej analýzy „zo zásuvky“ s údajmi priamo z terénu. Ide najmä o potvrdenie/vyvrátenie nedostatku zelene s príslušnými parametrami a o preverenie environmentálnej bezpečnosti vrátane možných sociálnych a infraštruktúrnych konfliktov.

Typ podmienky	Opis podmienky
Deficit existujúcej zelene	V území a v jeho bezprostrednom okolí existuje alebo vznikne deficit verejne prístupnej kvalitnej zelene, ktorá zmierňuje problém expozície ľudí znečisťujúcim látkam obsiahnutým vo vzduchu.
Právny status územia	Právny status územia je jasne definovaný a existuje známa a uskutočniteľná procedúra získania potrebných súhlasov a povolení, ktorá umožní realizáciu pilotnej investície do 2 rokov.
Bezpečnosť užívania územia	V rámci časového horizontu pilotnej investície je možné územie upraviť tak, aby spĺňalo všetky bezpečnostné požiadavky, vrátane environmentálnych, ktoré sa vzťahujú na verejný priestor.

Súlady s plánovacími dokumentmi	Pilotnú investíciu je možné realizovať bez potreby meniť platné plánovacie dokumenty mesta/obce, ani nebude potrebné meniť existujúce programy alebo projekty daného územia.
Verejná akceptácia	V súvislosti s plánovaným zazeľňovaním územia nebolo identifikované žiadne potenciálne významné riziko konfliktu s lokálnymi zainteresovanými stranami.
Súlady s infraštruktúrou	V súvislosti s existujúcou ani plánovanou infraštruktúrou neboli identifikované žiadne konflikty, ktoré by nebolo možné vyriešiť v časovom rámci pilotnej investície.
Súlady s inými investičnými zámermi	Nie sú plánované žiadne investičné zámery, ktorých by dočasné priestorové nároky mohli, v horizonte najbližších dvoch rokov, znemožniť realizáciu pilotnej implementácie alebo narušiť udržateľnosť jej výsledkov počas trvania projektu.

8.3 Kritériá hodnotenia územia podľa miery potreby zazeľnenia

Vzhľadom na špecifický charakter projektu "Sliezske. Obnovujeme modrú", v rámci hodnotiacich kritérií bol obzvlášť výrazne zdôraznený prínos pre kvalitu ovzdušia vo verejnom priestore (7 detailných kritérií). Pri hodnotení konkrétneho územia sa táto skupina kritérií zohľadňuje dvakrát – najskôr pri posudzovaní prínosu pre kvalitu ovzdušia a následne ako jedna z kategórií environmentálnych, sociálnych a ekonomických benefitov. V prehľade je zahrnutých spolu 17 podrobných kritérií hodnotiacich prínosy zazeľnenia územia.

Skupina prínosov	Hodnotenie prínosov (2 – vysoký; 1 – stredný; 0 – zanedbateľný alebo žiadny)
Prínos pre kvalitu ovzdušia	Očakávaný efekt v podobe zníženia expozície používateľov verejného priestoru prostredníctvom vegetačnej bariéry, ktorá izoluje alebo rozptyľuje prachové znečistenie z cestnej dopravy
vo verejnom priestore	Očakávaný efekt v podobe zníženia expozície používateľov verejného priestoru prostredníctvom vegetačnej bariéry, ktorá izoluje alebo rozptyľuje prachové znečistenie z domácich zdrojov
	Predpokladaný efekt v podobe výrazného pohlcovania znečistenia ovzdušia, vrátane znečistenia pochádzajúceho z mestského/regionálneho pozadia, vďaka rozsahu plánovanej zelenej zóny
	Problémy s kvalitou ovzdušia sú v bezprostrednom okolí obzvlášť výrazné (pozadie) a zazeľnenie územia významne prispeje k zníženiu expozície osôb využívajúcich verejný priestor
	Obmedzenie vystavenia znečisteniu ovzdušia zo sekundárnych emisií a vírenia pôdných častíc, ktoré v súčasnosti predstavuje výrazný problém.
	Zazeľnenie výrazne zvýši, vzhľadom na rozsah a polohu územia, prúdenie čistejšieho vzduchu v susedných zastavaných oblastiach
	Predpokladané zníženie počtu jazd autom vďaka zazeľneniu územia – pohodlný prístup verejnou dopravou, bicyklom alebo pešo (týka sa aj dlhých, úzkych pásov územia).
Prínos pre sociálnu inklúziu	Zníženie nedostatku priestorov určených na voľnočasové aktivity a na podporu kvalitných susedských vzťahov
	Vytvorenie/obnovenie pozitívnej identity územia a jeho bezprostredného okolia
	Zvýšenie vizuálnej atraktivity miesta
	Posilnenie funkčnej prepojenosti siete tvorenej rôznorodými typmi verejných priestorov

Skupina prínosov	Hodnotenie prínosov (2 – vysoký; 1 – stredný; 0 – zanedbateľný alebo žiadny)
Prínos pre priestorovú integritu územia	Zvýšenie počtu obyvateľov s dostupom k verejným zeleným plochám vo vzdialenosti 4 minút chôdze od miesta svojho bydliska
	Posilnenie siete (kostry) zelenej infraštruktúry mesta/obce – prostredníctvom zvýšenia jej funkčnej kontinuity s existujúcimi alebo vznikajúcimi (na základe platných plánovacích alebo operatívnych dokumentov) modro-zelenými priestormi
Prínos pre adaptáciu na zmenu klímy a pre environmentálnu bezpečnosť	Zlepšenie manažmentu zrážkových vôd prostredníctvom lepšieho vsakovania vody, infiltrácie do podlažia a zvyšovania lokálnej retenčnej kapacity
	Zníženie rizika kontaminácie vody a pôdy látkami akumulovanými v zeminách v minulosti
	Zníženie vystavenia používateľov verejného priestoru efektu tepelných ostrovov alebo nadmernému slnečnému žiareniu.
Prínos pre obehové hospodárstvo	Reaktivácia mestských/obecných nevyužívaných plôch a ich transformácia na verejný priestor

Hodnotenie prínosov podľa daného kritéria vychádza z predpokladu optimálne zvolených projektových riešení a ich bezchybnej realizácie. Ak napríklad predpokladáme vysoký prínos spočívajúci v podstatnom znížení expozície používateľov verejných priestorov prachovým znečisťujúcim látkam z cestnej dopravy, predpokladá sa, že:

- v tomto území sa preukázateľne vyskytujú zvýšené koncentrácie prachových znečisťujúcich látok z cestnej dopravy,

a zároveň, že

- bude úspešne aplikované najvhodnejšie riešenie prispôbené miestnym podmienkam, napríklad správne situovaná, viacvrstvová vegetačná bariéra tvorená vysokým hustým živým plotom a stromoradiím so správne formovanými korunami (kombinácia NBS 14 a NBS 9).

Ako už bolo uvedené, v projekte "Sliezske. Obnovujeme modrú" najväčší význam v rámci kritérií nevyhnutnosti pripisujeme prínosom pre kvalitu ovzdušia. Ak však tú istú databázu území použijeme aj pre iné programy či projekty (napr. revitalizačné aktivity, opatrenia na zlepšenie dostupnosti a kontinuity zelene, integráciu zelene s hospodárením so zrážkovou vodou alebo na zmiernenie efektu tepelných ostrovov), môžu väčšiu váhu získať iné typy prínosov, napríklad také, ktoré sa týkajú sociálnej alebo priestorovej súdržnosti. Aj rozsah navrhovaných NBS sa môže meniť v závislosti od špecifik konkrétného programu alebo projektu.

8.4 Kritériá hodnotenia územia z hľadiska VHODNOSTI na zazelenenie (jednoduchosť realizácie a následnej údržby).

Charakteristiky územia, jeho okolia a ich vzájomné väzby môžu vytvárať podmienky, ktoré realizáciu investície do zelene uľahčujú, alebo naopak komplikujú. Pre zabezpečenie prehľadnosti hodnotenia boli pripravené dva oddelené zoznamy: jeden pre okolnosti sťažujúce a druhý pre okolnosti uľahčujúce realizáciu investície. Uskutočniteľnosť realizácie sa posudzuje na základe 10 detailných kritérií.

Nepriaznivé podmienky (okolnosti, ktoré sťažujú realizáciu investície)

Skupina podmienok	<i>Hodnotený dosah nepriaznivých podmienok (okolností, ktoré komplikujú realizáciu investície alebo dlhodobé zachovanie jej prínosov): 0 – výrazný; 1 – stredný; 2 – žiadny alebo zanedbateľný)</i>
Technické podmienky	ťažkosti vyplývajúce zo špecifických podmienok územia, ktoré zvyšujú náročnosť na prácu a náklady na udržiavanie efektov pilotnej investície, ako aj bežnú prevádzku, opravy a rekonštrukcie.
	Predpokladané náročné/zdlhavé stavebné, environmentálne alebo pamiatkové konania.
	finančná alebo časová náročnosť nevyhnutných prípravných/adaptačných zásahov pred realizáciou zazelenenia (napr. úprava morfológie terénu, sanácia kontaminácií, odstránenie alebo úprava zvyškov infraštruktúry a pod.).
	Terénne územné podmienky, ktoré zvyšujú nákladovosť alebo technickú náročnosť odstraňovania bariér prístupnosti pre starších ľudí, osoby s deťmi a osoby so zdravotným postihnutím.
Priestorové väzby	Identifikované alebo predpokladané obmedzenia funkčného využívania územia a zníženie komfortu pobytu na území spôsobené prítomnosťou „nekompatibilných“ území (obchodno-prevádzkové areály, priemyselné a logistické zóny, administratívne komplexy, hlavné cestné ťahy, nevyužívané plochy).

Priaznivé podmienky (okolnosti, ktoré uľahčujú realizáciu investície do zelene):

Skupina podmienok	<i>Hodnotený vplyv podmienok priaznivých pre realizáciu investície alebo pre udržanie jej výsledkov: (2 – veľký; 1 – stredný; 0 – žiadny alebo nevýznamný)</i>
Technické podmienky	Komplementarita s inými zámermi plánovanými alebo realizovanými na danom území – zeleň ako „pridaná hodnota“.
	Projekt bude vytiahnutý „zo zásuvky“ s existujúcimi podkladmi, ako sú: hotová koncepcia územného riešenia so zeleňou, štúdia uskutočniteľnosti či technické projekty.
	Prieskum územia z hľadiska environmentálnych rizík, kultúrnych a prírodných hodnôt a z hľadiska dopravných a stavebných prvkov v území ²
Priestorové väzby	Preukázané splnenie očakávaní miestnej komunity alebo potvrdená akceptácia spoločnosti ³
	Predpokladané vytvorenie funkčných a priestorových prepojení s blízkymi „kompatibilnými“ objektmi (napr. obytnými, rekreačnými, športovými, kultúrnymi či vzdelávacími centrami).

² Úplné rozpoznanie územia, bez potreby ďalších expertíz: 2 body; doplnenie rozpoznania bez potreby externých expertov - 1 bod; potrebné expertné rozpoznanie problémov územia - 0 bodov

³ najmä ak je územie už využívané, ľudia sa ho snažia neorganizovane zazeleňovať alebo ho rekreačne využívajú

V projekte "Ślęzsko. Obnovujeme modrý" boli zozbierané informácie o územiach, ktoré si zaslúžia zazelenenie, ale nemusia sa dať ľahko upraviť na verejné zelené plochy. Hodnotenie územia z hľadiska jeho vhodnosti slúži na predchádzanie rizikám, ktoré môžu vzniknúť z nerozpoznania alebo podcenenia ťažkostí pri realizácii. Kritériá nevyhnutnosti a vhodnosti však nemožno považovať za úplne rovnocenné. Kritériá nevyhnutnosti treba považovať za nadradené, ale len vtedy, keď už vieme, na základe hodnotenia podľa kritérií vhodnosti, že projekt sa dá riadne realizovať, za rozumné ceny a v rozumnom čase. Na druhej strane, výber územia s veľmi vysokým hodnotením podľa kritérií vhodnosti, ale iba miernymi očakávanými prínosmi, môže byť síce „bezpečnou“ voľbou, ale zďaleka nie optimálnou.

9. Opis zdrojov a spôsobu využitia údajov/informácií o problémovom území

Pri každom území bola vykonaná „kabinetná“ analýza, v ktorej sa zohľadnili všetky zdroje informácií dostupné v digitálnom verejnom priestore. Informácie o každom z 104 nahlásených územiach sa zbierali ešte pred začiatkom analýzy a počas nej sa priebežne dopĺňali podľa toho, ako sa objavovali nové otázky a pochybnosti. Spôsob práce s informáciami o územiach je znázornený v nasledujúcich dvoch tabuľkách.

Rovnaké zdroje informácií, ktoré poslúžili na diagnostiku bariér (okolností vylučujúcich realizáciu investície) a podmienok pripúšťajúcich jej uskutočnenie, sa využili aj pri bodovom hodnotení jednotlivých území z hľadiska ich nevyhnutnosti a vhodnosti na zazelenenie. Tieto zdroje stačili na predbežné hodnotenie, ktoré umožnilo vybrať miesta určené na terénne obhliadky. Na podrobnejšiu analýzu týchto lokalít a na overenie bodového hodnotenia sa, popri terénnych obhliadkach, využili aj rozhovory s pracovníkmi úradov, ktorí sa v rámci svojej práce zúčastnili obhliadky (v mnohých prípadoch to boli ekoporadcovia). V tejto fáze sa využívali aj údaje z environmentálneho monitoringu, najmä monitoringu kvality ovzdušia – zo štátneho systému, aj z lokálnych systémov, a – v prípade potreby – sa dopĺňali demografickými údajmi, informáciami o danom území dostupnými na sociálnych sieťach, údajmi o intenzite cestnej premávky alebo dátami, ktorý podrobne hodnotí prírodné hodnoty daného územia.

Hlbšej analýze, založenej na terénnych obhliadkach, bolo podrobených 45 území z 25 obcí. Príslušné informácie o každom z týchto území sú uvedené v databáze. Z týchto území budú vybrané územia určené na pilotné implementácie v rámci projektu "Ślęzsko. Obnovujeme modrý".

Zdroje údajov používané na identifikáciu vylučujúcich okolností

Vylučujúce okolnosti	Národné/regionálne geoportály	Miestny informačný systém	Štúdium podmienok	Územné plány	Investície realizované na základe špeciálnych zákonov, napr. cestných/železničných	Interview v obci	Obhliadka v teréne	Iné zdroje údajov (aké?)	Poznámky k prospektívnej „kabinetnej“ analýze
Bariéra polohy alebo tvaru terénu – sociálne prínosy prípadného zazelenenia územia budú zanedbateľné z dôvodu trvalo obmedzeného prístupu a trvalých fyzických obmedzení jeho využívania.	áno	áno	áno	áno	Kontrola na vládnych webových stránkach (okolité územie)	Áno	V prípade pochybností	Revitalizačné programy	Kvalitatívne hodnotenie vykonané tímom SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) na základe vlastnej analýzy údajov pochádzajúcich z rôznych zdrojov
Bariéra právneho charakteru – vzhľadom na platnú poľskú legislatívu nie je možné, aby sa dané územie stalo verejne prístupným priestorom s vysokou zeleňou, a preto túto funkciu nemožno uviesť v miestnych územnoplánovacích dokumentoch	áno	áno	áno	áno	nie	V prípade pochybností	nie	Dokumenty / programy vzťahujúce sa na špeciálnu infraštruktúru	Hodnotenie na základe potvrdenia rozhodujúcej skutočnosti (bariéra existuje) alebo jej nepotvrdenia (bariéra neexistuje)

Technická bariéra – realizácia rozsiahlych projektov pokrývajúcich územie je už presne určená a tieto projekty si vyžadujú trvalé odstránenie existujúcej zelene.	nie	nie	áno	áno	Overenie na vládnych webových stránkach	V prípade pochybností	nie	Dokumenty / programy vzťahujúce sa na špeciálnu infraštruktúru	Hodnotenie na základe potvrdenia rozhodujúcej skutočnosti (bariéra existuje) alebo jej nepotvrdenia (bariéra neexistuje)
Bariéra vlastníckych vzťahov – prípadné zazelenenie neprinesie priamy sociálny prínos, keďže vzhľadom na podmienky vyplývajúce z vlastníctva alebo užívania územia nebude toto územie verejne prístupné.	áno	áno	nie	nie	nie	V prípade pochybností	nie	Konzultácia so správcom územia	Kvalitatívne hodnotenie vykonané tímom SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) na základe vlastnej analýzy prípadových štúdií.

Zdroje údajov o splnení/nesplnení nevyhnutných podmienok – doplnenie informácií nad rámec údajov z prihlasovacieho dotazníka

Nevyhnutná podmienka	Národné/regiónálne geoportály	Lokálny systém priestorových informácií	Štúdia podmienok a smerov územného rozvoja	Územné plány	Investície realizované na základe špeciálnych zákonov, napr. cestných/žel ezničných.	Interview v obci	Obhliadka v teréne	Iné zdroje údajov (aké?)	Poznámky k prospektívnej „kabinetnej“ analýze
V území a jeho bezprostrednom okolí je alebo bude prítomný nedostatok verejne dostupnej vysokej zelene.	áno	áno	áno	áno	Kontrola na vládnych webových stránkach (okolité územie)	V prípade pochybností	V prípade pochybností	nie	Kvalitatívne hodnotenie vykonané tímom SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) na základe vlastnej analýzy údajov pochádzajúcich z rôznych zdrojov
Právny status územia je jasne definovaný a existuje známa a uskutočniteľná procedúra získania potrebných súhlasov a povolení, ktorá umožní realizáciu pilotnej investície do 2 rokov.	áno	áno	áno	áno	Kontrola na vládnych webových stránkach (okolité územie)	Áno – čo sa týka postupu schvaľovania	nie	nie	Záver tímu SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) – rozhodnutia vyplývajúce z plánovacích a právnych dokumentov
V rámci časového obdobia, ktoré je určené na realizáciu pilotnej investície je možné územie upraviť tak, aby spĺňalo všetky bezpečnostné požiadavky, vrátane environmentálnych, ktoré sa vzťahujú na verejný priestor ⁴	áno	áno	áno	áno	nie	áno	nie	Existujúce znalecké posudky týkajúce sa daného územia.	Kvalitatívne hodnotenie vykonané tímom SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) na základe vlastnej analýzy údajov

⁴ napr. stabilita terénu, žiadne významné sekundárne emisie znečistenia po zazelenení územia, mimo dosahu automobilovej dopravy, zabezpečená možnosť

Nevyhnutná podmienka	Národné/regiónálne geoportály	Lokálny systém priestorových informácií	Štúdia podmienok a smerov územného rozvoja	Územné plány	Investície realizované na základe špeciálnych zákonov, napr. cestných/železničných.	Interview v obci	Obhliadka v teréne	Iné zdroje údajov (aké?)	Poznámky k prospektívnej „kabinetnej“ analýze
									pochádzajúcich z rôznych zdrojov
Pilotnú investíciu je možné realizovať bez potreby meniť platné plánovacie dokumenty mesta/obce, ani nebude potrebné meniť existujúce programy alebo projekty daného územia.	áno	áno	áno	áno	nie	nie	nie	nie	Záver tímu SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) – rozhodnutia vyplývajúce z plánovacích a právnych dokumentov
Nevyskytuje sa potenciálne významné riziko konfliktu s lokálnymi zainteresovanými stranami	áno	áno	áno	áno	nie	áno	áno	Výstupy existujúcich ankiet, zverejnené informácie o konfliktoch	Kvalitatívne hodnotenie vykonané tímom SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) na základe vlastnej analýzy údajov

evakuácie pri mimoriadnych udalostiach atď.

Nevyhnutná podmienka	Národné/regiónálne geoportály	Lokálny systém priestorových informácií	Štúdia podmienok a smerov územného rozvoja	Územné plány	Investície realizované na základe špeciálnych zákonov, napr. cestných/žel ezničných.	Interview v obci	Obhliadka v teréne	Iné zdroje údajov (aké?)	Poznámky k prospektívnej „kabinetnej“ analýze
									pochádzajúcich z rôznych zdrojov
V súvislosti s existujúcou ani plánovanou infraštruktúrou neboli identifikované žiadne konflikty, ktoré by nebolo možné vyriešiť v časovom rámci pilotnej investície.	áno	áno	áno	áno	Kontrola na vládnych webových stránkach (okolité územie)	nie	nie	Plánované opravy / modernizácie infraštruktúry – informácia od správcov územia	Záver tímu SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) – závery vyplývajúce z plánovacích/právnych dokumentov a z konzultácií s príslušnými správcami infraštruktúry.
Nie sú plánované žiadne aktivity, ktorých dočasné priestorové nároky by mohli v horizonte dvoch rokov znemožniť realizáciu pilotnej investície alebo ohroziť udržanie jej výsledkov počas obdobia trvania projektu.	nie	nie	nie	áno	Kontrola na vládnych webových stránkach (okolité územie)	áno	nie	Plánované opravy / modernizácie infraštruktúry – informácia od správcov územia	Záver tímu SIBG (Sliezsky inštitút pre modro-zelenú infraštruktúru) – závery vyplývajúce z plánovacích/právnych dokumentov a z konzultácií s príslušnými správcami infraštruktúry.

10. Opis navrhovanej expertnej procedúry výberu území na investíciu vrátane porovnávacej analýzy (stanovenie váh kritérií, použitie McKinseyho matice).

Pred začatím práce by mal tím expertov kriticky posúdiť kvalitu a úplnosť údajov alebo spracovaných informácií o územiach, ktoré sa dostali do tejto etapy posudzovania projektov. Po overení zdrojov a zhodnotení dostupných informácií je, v prípade potreby, nutné získať chýbajúce dokumenty a prehĺbiť analýzu.

K detailom predchádzajúceho hodnotenia území, vykonaného na základe analýzy „zo zásuvky“ a terénnych návštev, netreba pristupovať kriticky; v prípade potreby je potrebné bodové hodnotenie aktualizovať. Spôsob, akým sa dosiahne konsenzus v hodnotení daného územia, je vecou rozhodnutia expertného tímu.

Na potreby výberu územia možno zostavovať rebríčky podľa bodového hodnotenia. Treba si však pamätať, že:

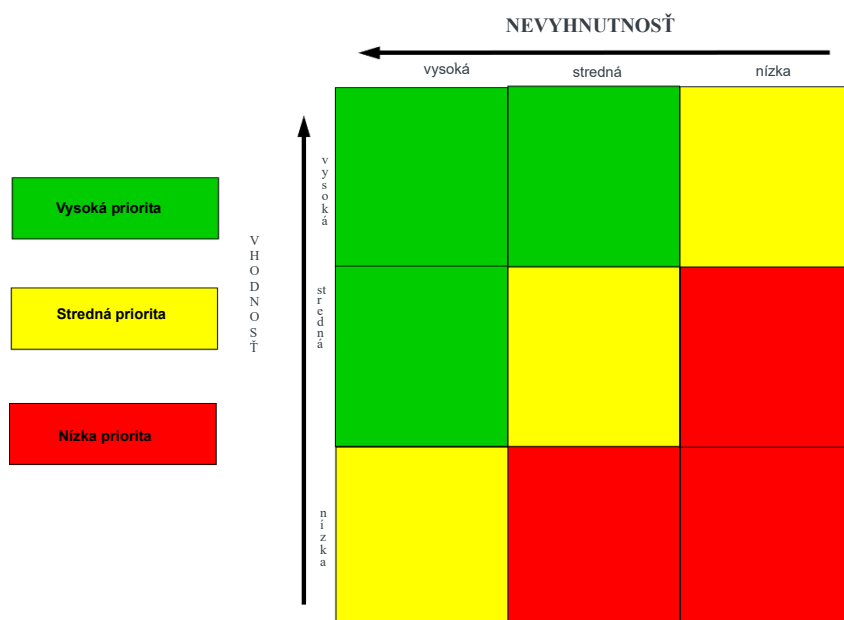
- bodové hodnotenie má len pomôcť pri rozhodovaní o výbere jedného alebo druhého územia
- samotné sčítanie „suchých“ bodov podľa jednotlivých kritérií môže byť vážnou chybou. Je veľmi žiaduce prispôbovať váhy kritérií špecifickým podmienkam a cieľom projektu. Napríklad v prípade projektu "Ślęsko. Obnovujeme modrú" orientovanom na kvalitu ovzdušia treba osobitnú váhu priradiť detailným kritériám hodnotiacim prínosy zazelenenia pre kvalitu ovzdušia.
- Bodové hodnotenie je do určitej miery vecou odborného uváženia. Priradenie takej či inej bodovej hodnoty zostáva otázkou odborných vedomostí a zodpovednosti expertov.

Ako vyplýva z uvedených upozornení, úloha expertného tímu siahla výrazne ďalej než len k dosiahnutiu zhody v bodovom hodnotení území. V rámci analýzy bodového hodnotenia je veľmi dôležité určiť aj váhy priradené jednotlivým kritériám.

Aby sa znížilo riziko nesprávneho výberu spomedzi niekoľkých alebo viacerých území, odporúča sa použiť multikritériálnu analýzu založenú na McKinseyho matici. Treba si však pamätať, že uvedený postup má len podporiť dosiahnutie konsenzus expertov, nie ho nahradiť.

Každá posudzovaná potenciálna lokalita pilotnej implementácie je v matici zobrazená ako bod, – ktorého poloha – v zelenom, žltom alebo červenom poli – zobrazuje jej bodové hodnotenie. Priradenie územia k zelenému poľu signalizuje jeho veľmi silnú pozíciu medzi kandidátmi pilotnej implementácie, kým priradenie k červenému poľu predstavuje jeho jednoznačné vyradenie.

Obr. 4. McKinseyho matica pri výbere miesta pilotnej implementácie

Stanovenie prahových hodnôt je flexibilné a závisí od prijatých potrieb a predpokladov analýzy. Prahové hodnoty pre nevyhnutnosť a vhodnosť sa nemusia zhodovať. Naopak, vzhľadom na predtým uvedené upozornenie, že hodnotenie podľa nevyhnutnosti je do určitej miery nadradené hodnoteniu podľa vhodnosti, treba predpokladať, že prahové hodnoty pre priority podľa nevyhnutnosti budú vyššie než prahové hodnoty pre priority podľa vhodnosti. Experti by sa mali usilovať dospieť k zhode, do ktorého z deviatich polí matice dané územie patrí.

Číselné údaje na umiestňovanie území v McKinseyho matici by mali vychádzať z dôsledne premysleného a konsenzuálne stanoveného bodovania kritérií nevyhnutnosti a vhodnosti, vrátane dohodnutých váh. Spôsob prípravy údajov pre tri fiktívne územia (A, B, C) je podrobne predstavený v dvoch nasledujúcich prehľadoch.

Nevyhnutnosť. Maximálny počet bodov: 60

Súčet váh kritérií v skupine prínosov pre kvalitu ovzdušia by mal dosiahnuť hodnotu 15

Súčet váh v ostatnej časti tabuľky by mal dosiahnuť hodnotu 15.

Skupina prínosov	hmotnosť	Hodnotenie prínosov (2 – vysoký; 1 – stredný; 0 – zanedbateľný alebo žiadny)	Individuálne bodovanie (0: 1: 2) x váha					
			Územie A		Územie B		Územie C	
			body	body x váha	body	body x váha	body	body x váha
Prínos pre kvalitu ovzdušia vo verejnom priestore (celkový súčet váh: 15)		Očakávaný efekt v podobe zníženia vystavenia používateľov verejného priestoru prachovým znečisťujúcim látkam z cestnej dopravy prostredníctvom bariéry s izolačnou alebo rozptyľovacou funkciou.						
		Očakávaný efekt v podobe zníženia vystavenia používateľov verejného priestoru prachovým znečisťujúcim látkam z domácností prostredníctvom bariéry s izolačnou alebo rozptyľovacou funkciou.						
		Predpokladaný efekt v podobe výrazného pohlcovania znečistenia ovzdušia, vrátane znečistenia pochádzajúceho z mestského/regiónálneho pozadia, vďaka rozsahu plánovanej zelenej zóny						
		Problémy s kvalitou ovzdušia sú v bezprostrednom okolí obzvlášť výrazné (pozadie) a zazelenenie územia významne prispeje k zníženiu expozície osôb využívajúcich verejný priestor						
		Obmedzenie expozície na pôsobenie znečistenia ovzdušia pochádzajúceho zo sekundárnych emisií alebo z vírenia pôdných častíc, ktoré predstavuje v súčasnej situácii významný problém						
		Zazelenenie výrazne zvýši, vzhľadom na rozsah a polohu územia, prúdenie čistejšieho vzduchu v susedných zastavaných oblastiach						

Skupina prínosov	hmotnosť	Hodnotenie prínosov (2 – vysoký; 1 – stredný; 0 – zanedbateľný alebo žiadny)	Individuálne bodovanie (0: 1: 2) x váha					
			Územie A		Územie B		Územie C	
			body	body x váha	body	body x váha	body	body x váha
		Predpokladané zníženie počtu jazd autom vďaka zazeleneniu územia – pohodlný prístup verejnou dopravou, bicyklom alebo pešo (týka sa aj dlhých, úzkych pásov územia).						
Prínos pre sociálnu inklúziu		Zníženie nedostatku priestorov určených na voľnočasové aktivity a na podporu kvalitných susedských vzťahov						
		Vytvorenie/obnovenie pozitívnej identity územia a jeho bezprostredného okolia						
		Zvýšenie vizuálnej atraktivity miesta						
Prínos pre priestorovú integritu územia		Posilnenie funkčnej prepojenosti siete tvorenej rôznorodými typmi verejných priestorov						
		Zvýšenie počtu obyvateľov s dostupom k verejným zeleným plochám vo vzdialenosti 4 minút chôdze od miesta svojho bydliska						
		Posilnenie siete (kostry) zelenej infraštruktúry mesta/obce – prostredníctvom zvýšenia jej funkčnej kontinuity s existujúcimi alebo vznikajúcimi (na základe platných plánovacích alebo operatívnych dokumentov) modro-zelenými priestormi						
Prínos pre adaptáciu na zmenu klímy a pre environmentálnu bezpečnosť		Zlepšenie manažmentu zrážkových vôd prostredníctvom lepšieho vsakovania vody, infiltrácie do podlažia a zvyšovania lokálnej retenčnej kapacity						
		Zníženie rizika kontaminácie vody a pôdy látkami akumulovanými v zeminách v minulosti						
		Zníženie vystavenia používateľov verejného priestoru efektu tepelných ostrovov alebo nadmernému slnečnému žiareniu.						
Prínos pre obehové hospodárstvo		Reaktivácia mestských/obecných nevyužívaných plôch a ich transformácia na verejný priestor						
Súčet váh: 15 v skupine kritérií prínosov pre kvalitu ovzdušia, 15 v ostatnej časti tabuľky, spolu 30.		Súčet (body x váha) pre jednotlivé územia	Územie A:		Územie B:		Územie C:	

Individuálne bodovanie konkrétneho prínosu: 2 – veľký prínos; 1 – stredný prínos; 0 – žiadny alebo málo významný prínos.

Rozhodnutie o stanovení váh pre jednotlivé prínosy patrí do kompetencie tímu expertov. Je potrebné zohľadniť špecifiká (sociálne, environmentálne, priestorové) daného subregiónu vojvodstva

Hodnota súčtu váh 30 bola stanovená z praktických (výpočtových) dôvodov kvôli uľahčeniu proces hodnotenia

Celková bodová hodnota daného územia: $\sum (\text{váha prínosu} \times \text{bodové hodnotenie prínosu})$

Maximálny počet bodov: 34 (súčet bodov za jednotlivé prínosy), 60 (aj po zohľadnení váh)

Vhodnosť. Maximálny počet bodov: 60

Váhy pre kritériá – priaznivé aj nepriaznivé zohľadňované podmienky – by sa mali spolu rovnať hodnote 30.

Skupina podmienok	Váhový faktor	Kategória faktora	Priaznivý / nepriaznivý	Individuálne bodovanie (0: 1: 2) x váha					
				Územie A		Územie B		Územie C	
				bod dy	bod y x váha	bod dy	bod y x váha	bod dy	bod y x váha
Technické podmienky		ťažkosti vyplývajúce zo špecifických podmienok územia, ktoré zvyšujú náročnosť na prácu a náklady na udržiavanie efektov pilotnej investície, ako aj bežnú prevádzku, opravy a rekonštrukcie.	nepriaznivý						
		Predpokladané náročné/zdlhavé stavebné, environmentálne alebo pamiatkové konania.	nepriaznivý						
		finančná alebo časová náročnosť nevyhnutných prípravných/adaptačných zásahov pred realizáciou zazelenenia (napr. úprava morfológie terénu, sanácia kontaminácií, odstránenie alebo úprava zvyškov infraštruktúry a pod.).	nepriaznivý						
		Terénne podmienky spôsobujúce vysokú nákladovosť alebo technickú náročnosť pri odstraňovaní bariér prístupnosti pre seniorov, osoby s deťmi a osoby so zdravotným postihnutím.	nepriaznivý						

Skupina podmienok	Váhový faktor	Kategória faktora	Priaznivý /	Individuálne bodovanie (0: 1: 2) x váha					
				Územie A		Územie B		Územie C	
				body	body x váha	body	body x váha	body	body x váha
Priestorové väzby		Identifikované alebo predpokladané obmedzenia funkčného využívania územia a zníženie komfortu pobytu na území spôsobené prítomnosťou „nekompatibilných“ území (obchodno-prevádzkové areály, priemyselné a logistické zóny, administratívne komplexy, hlavné cestné ťahy, nevyužívané plochy).	nepriaznivý						
Technické podmienky		Komplementarita s inými zámermi plánovanými alebo realizovanými na danom území – zeleň ako „pridaná hodnota“.	priaznivý						
		Projekt bude vytiahnutý „zo zásuvky“ s existujúcimi podkladmi, ako sú: hotová koncepcia územného riešenia so zeleňou, štúdiá uskutočniteľnosti či technické projekty.	priaznivý						
		Prieskum územia z hľadiska environmentálnych rizík, kultúrnych a prírodných hodnôt a z hľadiska dopravných a stavebných prvkov v území	priaznivý						
Priestorové väzby		Preukázané splnenie očakávaní miestnej komunity alebo potvrdená akceptácia spoločnosti	priaznivý						
		Predpokladané vytvorenie funkčných a priestorových prepojení s blízkymi „kompatibilnými“ objektmi (napr. obytnými, rekreačnými, športovými, kultúrnymi či vzdelávacími centrami).	priaznivý						
Súčet váh: 30		Súčet (body x váha) pre jednotlivé územia		Územie A:		Územie B:		Územie C:	

Individuálne bodovanie nepriaznivého faktora: 2 – nevyskytuje sa alebo jeho vplyv na projekt je málo významný, 1 – stredne silný vplyv, 0 – silný vplyv

Individuálne bodovanie priaznivého faktora: 2 – silný vplyv na projekt, 1 – stredne silný vplyv, 0 – nevyskytuje sa alebo jeho vplyv je málo významný

Rozhodnutie o stanovení váh pre jednotlivé faktory patrí do kompetencie expertnej skupiny. Je potrebné zohľadniť špecifiká (sociálne, environmentálne, priestorové) daného subregiónu vojvodstva

Hodnota súčtu váh 30 bola stanovená z praktických (výpočtových) dôvodov kvôli uľahčeniu proces hodnotenia

Celková bodová hodnota daného územia: Σ (váha faktora $\times$ bodové hodnotenie faktora)

Maximálny počet bodov: 20 (súčet bodov za jednotlivé faktory), 60 (aj po zohľadnení váh)

V praxi sa len zriedka stane, že všetky podstatné údaje, ktoré majú experti k dispozícii o analyzovanom území a jeho okolí, budú kompletne všetky úplne aktuálne a spracované do podoby, ktorá bude zrozumiteľná aj pre laikov. Nevyhnutne teda vznikajú menšie či väčšie pochybnosti o opodstatnenosti detailov hodnotenia územia. Zistené nedostatky (medzery) v údajoch a informáciách je potrebné zaznamenať v dokumentácii expertnej skupiny. Vďaka tomu bude v budúcnosti jednoduchšie vykonať podrobnejšie doplnenie alebo overenie práve vykonanej analýzy. Okrem toho bude – ak to bude potrebné – jednoduchšie predložiť ďalšie argumenty, ktoré vysvetľujú, prečo bola územiám pridelená práve takáto bodová hodnota a prečo bol zvolený práve takýto výber lokalít pilotných implementácií.

11. Prílohy

11.1. Formulár dotazníka

"Sliezsko. "Obnovujeme modrú" - Dotazník týkajúci sa území určených na zazelenenie (úloha C.4 projektu)

Dátum vyplnenia dotazníka

prvé plnenie - dátum	Doplnenie/úprava - dátum	Doplnenie/úprava - dátum

Názov obce/mesta	Kontaktný telefón*
Identifikátor územia: TERYT (Štátny úradný register územného členenia krajiny)	katastrálny obvod a evidenčné čísla parciel

Názov územia (napr. zaužívaný miestny názov) alebo jeho stručný, charakteristický opis

Adresa územia:

Mesto	Obec	Okres	PSČ	ulica, č.

Príloha mapy: obrys hraníc územia (prosím označiť odpoveď áno/nie v pravej kolónke)

zhodujú sa hranice územia úplne s hranicami evidenčných parciel?	ÁNO/NIE
Obsahuje opis aj súbor shp s vyznačeným rozsahom územia?	ÁNO/NIE

je k opisu priložený rastrový obrys územia spolu so súradnicami hraničných bodov?	ÁNO/NIE
---	---------

Upozornenie! Príloha je potrebná len v prípade, ak sa hranice územia nezhodujú s hranicami evidenčných parciel

Najvhodnejšia forma prílohy: vektorová, ako súbor shp alebo dxf.

Ak takýto súbor nie je možné dodať, prosíme o zaslanie:

- rastrového súboru (topografická mapa v mierke 1: 10 000 alebo základná mapa s vrstvou katastrálnej mapy a vyznačenými hranicami územia) a
- súradnice bodov územia najviac vysunutých v smeroch S, V, J, Z (vrátane uvedenia súradnicového systému).

Prílohy vo formáte zip (*.zip) je potrebné poslať na adresu: l.trzaski@sibg.org.pl Štruktúra vlastníctva

územia:

Forma vlastníctva	Percentuálny podiel z výmer alebo čísla parciel
vo vlastníctve štátu	
územná samospráva (obecná, okresná alebo krajská)	
štátne alebo samosprávne právnické osoby	
iné právnické osoby	
fyzické osoby	

Názov inštitúcie spravujúcej územie a forma správy (vecné bremeno, trvalé užívanie, nájom, výpožička a pod.)

--

Je právny status územia trvalo usporiadaný? (prosím, vyberte jednu možnosť odpovede)?

Áno	Nie	Právny status je problematický (stručný opis problému)

Súčasný stav využívania územia

Stav využívania	% z celkovej výmery územia alebo čísla parciel
územie už v súčasnosti plní funkciu verejného priestoru a plánované zazelenenie má prispieť k zlepšeniu kvality ovzdušia	
územie v súčasnosti neplní funkciu verejného priestoru a plánované zazelenenie má vytvoriť predpoklady na vznik tejto funkcie.	

Typ územia podľa jeho genézy a súčasného využívania (možno uviesť viac ako jeden typ)

Typ územia	% z celkovej výmery územia alebo čísla parciel
mestský verejný priestor pri ulici s výraznou intenzitou automobilovej dopravy (doprava s nadmestským významom)	

mestský verejný priestor pri miestnych komunikáciách (nízka intenzita automobilovej dopravy)	
pás nezastavaného mestského/prímestského územia vzdialený od cestnej siete (napr. v blízkosti vodného toku či nádrže, bývalý melioračný kanál)	
nevyužívané územie po ťažbe, priemysle, doprave a urbanizácii	
povrchová ťažobná jama – neznivelizovaná a nere kultivovaná	
bývalé skládky priemyselného / banského / komunálneho odpadu	
zdevastované, nevyužívané územie poklesov/závalov/záplav po banskej činnosti	
opustený poľnohospodársky pozemok	
iný (aký?)	

Druh vegetačného pokryvu a jeho podiel na trvalom pokrytí územia

Forma vegetácie	% podiel z celkovej výmery územia
stromy a/alebo kríky	
zatravnené územie (trávniky, lúky, bylinná vegetácia) bez podielu stromov a kríkov	
bez trvalého vegetačného pokryvu	

Hlavné úžitkové funkcie, ktoré sa majú vytvoriť zazelenením územia (možno uviesť viac ako jednu):

zazelenený, rozsiahly verejný priestor určený na oddych a rekreáciu (park, verejná zeleň, mestský les, botanická záhrada) mimo zastavaného územia.	ÁNO/NIE
zazelenený priestor určený na pobyt ľudí pri zástavbe (viacpodlažnej bytovej, vybavenosti, vzdelávacej a priemyselnej).	ÁNO/NIE
zazelenená, vyčlenená trasa na pohyb pešo / na bicykli / na vozíkoch (napr. zelená cyklotrasa, cyklo-pešia trasa, lineárny park)	ÁNO/NIE
uličný kaňon obohatený o zeleň rozptyľujúcu znečistenie, oddeľujúcu chodcov od vozovky	ÁNO/NIE
rozsiahla plocha zelene filtrujúcej alebo zachytávajúcej znečistenie a CO ₂ , verejne prístupná, ale bez vybavenia pre pobyt či pohyb ľudí	ÁNO/NIE

Nachádzajú sa na území znečisťujúce látky, ktoré je potrebné zneškodniť z dôvodu rizika pre ľudí alebo životné prostredie? (uveďte jednu možnosť odpovede)

Áno	Nie	Informácie nie sú k dispozícii, no existujú náznaky možného výskytu znečistenia (aké náznaky?)

Aké druhy látok spôsobujú znečistenie územia?

Poznámka: vyznačte všetky druhy látok/emisií, ktoré považujete za dôležité

Druh znečisťujúcej látky alebo emisie	áno	nie	bez odborných posudkov, ale znečistenie je veľmi pravdepodobné
kovy			
organické zlúčeniny (iné ako pesticídy)			
pesticídy			

emisie plynov			
emisie prachu			
kyslé banské vody			
iné (aké)			

Odhadovaný rozsah technickej rekultivácie potrebnej na prípravu územia na zasadenie zelene.

Druh prác	% z výmery územia
Demolácia kubatúrnych objektov	
Odstránenie podzemných prvkov technickej infraštruktúry	
Odstránenie nadzemných prvkov technickej infraštruktúry	
Narušenie povrchovej vrstvy územia	
Zmena tvaru terénu (napr. terénna nivelácia)	
Odstránenie nevyužiteľnej zeminy alebo uložených odpadov	
Založenie vegetačného pôdneho substrátu	

Stav rekultivačných zásahov (vyberte jednu možnosť)

Ukončené	V realizácii	Schválené na realizáciu	Plánované, projekt sa pripravuje	Nevyžaduje sa

Iné administratívne rozhodnutia súvisiace s rekultiváciou územia (aké?)

Na predmetnom území sa plánuje výstavba prístupovej cesty, technickej obslužnej komunikácie a trasy na jazdu na kolieskových korčuliach, ktoré si budú vyžadovať príslušné administratívne rozhodnutia/povolenia/ohlásenia stavebných prác.

Doplňujúce, podstatné informácie o území – stručný opis (napr. výskyt svahov nad 15 %, vodných plôch, rigolov, plytkých podzemných dutín, bahnísk, podzemných nádrží, parkovísk, skladových plôch, garáží, výskyt voľne žijúcich živočíchov atď.)

--

11.2. Formulár protokolu z terénnej obhliadky

..... na 2023

PROTOKOL

z obhliadky terénu identifikovaného kódom vykonanej v rámci úlohy C4 integrovaného projektu "SLIEZSKO. OBNOVUJEME MODRÚ" v súvislosti s posúdením oprávnenosti na pilotnú investíciu

Osoby, ktoré sa zúčastnili obhliadky:

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Obsah zistení:

Dňa v roku 2023 bola vykonaná obhliadka územia identifikovaná kódom, nachádzajúceho sa v, v oblasti, za účelom možnosti prípadného zaradenia územia do pilotnej realizácie v rámci úlohy C.4 integrovaného projektu „Sliezsko. Obnovujeme modrú“. Obhliadka bola vykonaná v kontexte navrhnutých kritérií hodnotenia územia, a to z hľadiska očakávaných prínosov vytvorenia zazeleneného verejného priestoru, ako aj predpokladaných priaznivých či nepriaznivých podmienok realizácie projektu.

Na základe vykonanej obhliadky sa konštatuje, že:

1. v porovnaní s opisom uvedeným v dotazníku z roku 2022 sa podmienky analyzovaného územia alebo jeho okolia **výrazne zmenili – nezmenili** (nehodiace sa prečiarknuť) v kontexte posúdenia jeho oprávnenosti na pilotnú investíciu.

Opis zmien (ak nastali) alebo doplňujúce zistenia o terénnych podmienkach

2. V prípade realizácie pilotnej investície:

a/ opis hlavných prínosov pre kvalitu ovzdušia, chápaných ako zníženie vystavenia ľudí pôsobeniu znečisťujúcich látok:

Poznámky k rozsahu a významu prínosov pre kvalitu ovzdušia (napr. aké veľké alebo významné môžu byť, od čoho môžu závisieť a pod.)

b/ poznámky k ďalším očakávaným environmentálnym a sociálnym prínosom

c/ poznámky k prípadným obmedzeniam/prekážkam/rizikám pri realizácii alebo udržiavaní výsledkov zavedenia zmien

3. Ďalšie poznámky

Bola vyhotovená fotografická dokumentácia.

Týmto bol protokol ukončený a podpísaný.

Podpisy osôb, ktoré sa zúčastnili obhliadky:

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.